

Dine trygderettigheter

i Romania

Informasjonen i denne veiledningen er utarbeidet og oppdatert i nært samarbeid med de nasjonale representantene som er tilknyttet MISSOC (Mutual Information System on Social Protection). Du finner mer informasjon om MISSOC-nettverket på følgende adresse: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Denne veiledningen gir en generell beskrivelse av trygdeordningene i de respektive landene. Nærmere informasjon er tilgjengelig via andre MISSOC-publikasjoner, som alle er tilgjengelige på den ovennevnte nettadressen. Du kan også kontakte de relevante myndighetene og institusjonene som står oppført i vedlegg til denne veiledningen.

Verken Europakommisjonen eller noen person som handler på vegne av Kommisjonen, kan holdes ansvarlig for bruken av informasjonen i denne publikasjonen.

Innholdsfortegnelse

Kapittel I: Innledning, organisering og finansiering	4
Innledning	4
Organisering av sosialomsorgen	4
Finansiering	5
Kapittel II: Helsetjenester.....	8
Når har du rett til helsetjenester?	8
Hva dekkes?	8
Hvordan får du tilgang til helsetjenester?	8
Kapittel III: Kontantytelser ved sykdom	9
Når har du rett til kontantytelser ved sykdom?	9
Hva dekkes?	10
Hvordan får du tilgang til kontantytelser ved sykdom?.....	10
Kapittel IV: Ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon	12
Når har du rett til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?.....	12
Hva dekkes?	12
Hvordan får du tilgang til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?	12
Kapittel V: Ytelser ved uførhet	13
Når har du rett til ytelser ved uførhet?	13
Hva dekkes?	13
Hvordan får du tilgang til ytelser ved uførhet?	15
Kapittel VI: Alderspensjon og -ytelser	16
Når har du rett til aldersytelser?	16
Hva dekkes?	17
Hvordan får du tilgang til aldersytelser?.....	18
Kapittel VII: Etterlatteytelser	19
Når har du rett til etterlatteytelser?.....	19
Hva dekkes?	20
Hvordan får du tilgang til etterlatteytelser?	20
Kapittel VIII: Ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer	22
Når har du rett til ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer?.....	22
Hva dekkes?	23
Se delen om etterlatteytelser.	23
Hvordan får du tilgang til ytelser ved en arbeidsulykke eller yrkessykdom?	23
Kapittel IX: Familieytelser.....	25
Når har du rett til familieytelser?	25
Hva dekkes?	25
Hvordan får du tilgang til familieytelser?.....	26
Kapittel X: Arbeidsløshet	27
Når har du rett til ytelser ved arbeidsløshet?	27
Hva dekkes?	27
Hvordan får du tilgang til ytelser ved arbeidsløshet?	28
Kapittel XI: Garantert minsteinntekt	29
Når har du rett til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?	29
Hva dekkes?	29
Hvordan får du tilgang til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?	29
Kapittel XII: Langtidspleie	30
Når har du rett til langtidspleie?.....	30
Hva dekkes?	30
Hvordan får du tilgang til langtidspleie?	31
Vedlegg : Nyttige adresser og nettsteder.....	32

Kapittel I: Innledning, organisering og finansiering

Innledning

Sosialomsorgen i Romania ivaretas av offentlige institusjoner i nært samarbeid med private institusjoner.

De offentlige sosialomsorgsinstitusjonene administrerer ulike ordninger både på sentralt og lokalt plan.

På sentralt plan er det departementene, de nasjonale byråene eller andre statlige institusjoner som sørger for at borgerne beskyttes i forbindelse med sykdom, fødsel/svangerskap, uførhet, alderdom, dødsfall, arbeidsulykker og yrkessykdommer, familie/barn og arbeidsløshet.

På lokalt plan er det kommunene og fylkenes generaldirektorater for sosialhjelp og beskyttelse av barn som ivaretar borgernes behov i henhold til prinsipper om sosial solidaritet og sosial inkludering.

De viktigste private sosialomsorgsinstitusjonene er pensjonsselskapene. Dette er nye institusjoner som har startet opp i senere tid, og de tilbyr uføre-, alders- og etterlattepensjoner. De private leverandørene av sosialomsorgstjenester på sin side tilbyr hovedsakelig tjenester forbundet med langtidspleie.

Organisering av sosialomsorgen

Sentral offentlig forvaltning

Arbeids-, familie- og sosialomsorgsdepartementet (*Ministerul Muncii, Familiei si Protecției Sociale*) iverksetter regjeringens politikk og strategier med hensyn til arbeid, familie, like muligheter og sosialomsorg.

Helsedepartementet (*Ministerul Sănătății*) utarbeider politikk, strategier og handlingsprogrammer innenfor folkehelse i henhold til regjeringens program. Det samordner og overvåker gjennomføringen av politikken, strategiene og programmene på nasjonalt, regionalt og lokalt plan.

Helsedepartementet har ansvar for reformprosessen innenfor helsevesenet. Det organiserer, samordner og styrer aktivitetene som skal bidra til å sikre folkehelsen og arbeider for å forebygge og bekjempe helseskadelig praksis.

Når det gjelder personell innen forsvar, lov og orden og nasjonal sikkerhet, administrerer og driver Forsvarsdepartementet (*Ministerul Apărării Naționale*), Administrasjons- og innenriksdepartementet (*Ministerul Administrației si Internelor*) og den rumenske etterretningstjenesten (*Serviciul Român de Informații*) den offentlige pensjonsordningen via de særskilte pensjonskassene, mens de administrerer og driver ordningene for arbeidsulykker og yrkessykdommer, kontantytelser ved sykdom, ytelser til mor/far ved svangerskap/fødsel og familieytelser direkte.

Den nasjonale pensjonskassen (*Casa Națională de Pensii Publice*) er en selvstendig offentlig institusjon. Den administrerer den offentlige pensjonsordningen og arbeidsulykkes- og yrkessykdomsordningen.

Den nasjonale arbeidsformidlingen (*Agentia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă*) er en selvstendig offentlig institusjon som administrerer arbeidsløshetsforsikringsordningen.

Den nasjonale sykekassen (*Casa Națională de Asigurări de Sănătate*) er en selvstendig offentlig institusjon som administrerer syketrygdordningen, som samordnes av helsedepartementet.

Lokal offentlig forvaltning

Kommunene og fylkenes generaldirektorater for sosialomsorg og beskyttelse av barn er ansvarlige for sosialhjelpen. Generaldirektoratene for sosialhjelp og beskyttelse av barn er underlagt fylkestingene.

Private organer

Forsikringskassen for advokater (*Casa de Asigurări a Avocaților*) administrerer den unike, spesifikke og selvstendige ordningen for pensjoner og andre trygdeytelser for advokater.

Pensjonsselskapene (*societăți de pensii*) forvalter pensjonsfondene under de private pensjonsfondsordningene (andre søyle) og under de frivillige pensjonsordningene (tredje søyle).

De private leverandørene av sosialtjenester er organisert i private sentre som dagsentre, pleieinstitusjoner osv.

Finansiering

Sosialomsorgen finansieres av sosiale avgifter, over lokale budsjetter og over statsbudsjettet.

Familieytelser og sosialhjelp finansieres over skatteseddelen. De andre grenene finansieres primært av avgifter på følgende måte.

Alderdom, uførhet og etterlatte

- **Arbeidstaker:**

Første søyle: 10,50 % (herunder en avgiftssats på 3,5 % for den andre søylen). Det er satt et tak på beregningsgrunnlaget som er fem ganger den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten per inntektskilde.

Andre søyle: Det trekkes 3,5 % fra avgiftssatsen for den første søylen. Avgiftssatsen for den andre søylen økes med 0,5 % årlig til den når 6 %. Det er satt et tak på beregningsgrunnlaget som er fem ganger den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten per inntektskilde.

- **Arbeidsgiver:**

Første søyle: Avgiftssatsen varierer etter arbeidsvilkårene: 20,80 % for normale arbeidsvilkår, 25,80 % for vanskelige arbeidsvilkår, og 30,80 % for spesielle arbeidsvilkår. Det er satt et tak på beregningsgrunnlaget som er fem ganger den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten multiplisert med det gjennomsnittlige antallet arbeidstakere.

Andre søyle: Arbeidsgiver er ikke pålagt å betale avgifter.

- **Selvstendig næringsdrivende:**

Første søyle: 31,30 % (inkludert avgiftssatsen på 3,5 % til andre søyle. Det er satt en terskel for beregningsgrunnlaget som er 35 % av den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten, og et tak som er fem ganger den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten.

Andre søyle: Det trekkes 3,5 % fra avgiftssatsen for den første søylen. Avgiftssatsen for den andre søylen økes med 0,5 % årlig til den når 6 %. Det er satt en terskel for beregningsgrunnlaget som er 35 % av den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten, og et tak som er fem ganger den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten.

Sykdom og svangerskap/fødsel

▪ Arbeidstaker:

Avgiftssatsen for naturalytelser er 5,5 %. Det er ingen avgift for kontantytelser. Det er ikke satt noe tak på beregningsgrunnlaget.

▪ Arbeidsgiver:

Avgiftssatsen er 5,2 % for naturalytelser og 0,85 % for kontantytelser. Når det gjelder avgiften for kontantytelser, er taket på beregningsgrunnlaget 12 ganger minste bruttolønn for hver arbeidstaker.

▪ Selvstendig næringsdrivende:

Avgiftssatsen er 5,5 % for naturalytelser og 0,85 % for kontantytelser.

Når det gjelder naturalytelser, er terskelen for beregningsgrunnlaget minste bruttolønn.

Når det gjelder avgiften for kontantytelser, er taket på beregningsgrunnlaget 12 ganger minste bruttolønn.

▪ Pensjonister:

Avgiftssatsen for naturalytelser er 5,5 %. Det er ingen avgift for kontantytelser. Avgiften for naturalytelser kan ikke redusere pensjonen til under RON 740 (EUR 166).

Arbeidsløshet

▪ Arbeidstaker:

Avgiftssatsen er 0,5 %. Det er satt et tak på beregningsgrunnlaget som er fem ganger den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten per inntektskilde.

▪ Arbeidsgiver:

Avgiftssatsen er 0,5 %. Det er ikke satt noe tak på beregningsgrunnlaget.

▪ Selvstendig næringsdrivende:

Frivillig forsikring. Avgiftssatsen er 1 %. Det er satt en terskel for beregningsgrunnlaget som tilsvarer minste bruttolønn, og et tak som er fem ganger forventet gjennomsnittlig bruttoinntekt.

Arbeidsulykker og yrkessykdommer

▪ Arbeidstaker:

Det er ikke noe krav om innbetaling av avgift.

▪ Arbeidsgiver:

Avgiftssatsen varierer fra 0,15 % til 0,85 % i henhold til risikoklassene. Det er ikke satt noe tak på beregningsgrunnlaget.

▪ Selvstendig næringsdrivende:

Frivillig forsikring. Avgiftssatsen er 1 %.

Det er satt en terskel for beregningsgrunnlaget som er 35 % av den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten, og et tak som er fem ganger den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten.

Kapittel II: Helsetjenester

Når har du rett til helsetjenester?

Alle personer som har lovlig opphold i Romania, dekkes av den nasjonale sykestrygd-kassen, herunder utenlandske statsborgere som er permanent bosatt i landet.

For å ha rett til å motta helsetjenester må trygdemedlemmet og personer som han/hun forsørger, ha betalt inn avgifter i minst 6 måneder i løpet av de 12 forutgående kalendermånedene. Det er ingen opptjeningsvilkår når det gjelder hasteoperasjoner, tuberkulose, AIDS eller andre smittsomme sykdommer.

Universitetsstudenter, vernepliktige og fengselsinnsatte mottar også helsetjenester.

Personer som er midlertidig bosatt i Romania, og ambassadepersonell som er akkreditert i Romania, kan tegne frivillig medlemskap.

Hva dekkes?

Sykestrygden dekker en rekke grunnleggende legetjenester som oppdateres jevnlig av helsedepartementet (se en liste over disse tjenestene på http://www.ms.ro/documente/401_1079_Nota%20pachet%202.07..doc). Disse tjenestene er gratis, men pasienten må betale for legemidler (poliklinisk behandling) og for tannpleie og øyelegetjenester. En del legemidler selges til redusert pris til enkelte grupper (hovedsakelig pensjonister). Merk at gjeldende lovgivning for tiden gjennomgås.

Hvordan får du tilgang til helsetjenester?

De lokale sykestrygd-kassene er direkte ansvarlige for helsetjenestene, som omfatter generell behandling og spesialistbehandling, poliklinisk behandling, sykehusbehandling, legemidler, utstyr, rehabilitering, forebyggende medisinsk assistanse, pleie ved svangerskap/fødsel, transport og andre tjenester.

I forbindelse med generelle helsetjenester må trygdemedlemmet velge en familielege. Valget fattes av den enkelte på grunnlag av ulike personlige kriterier (nærhet til hjem eller arbeidsplass, antall pasienter, faglig dyktighet osv.). Det er bare mulig å henvende seg direkte til spesialistene på de lokale helsesentrene i akuttsituasjoner. I alle andre nødssituasjoner kreves en henvisning fra familielegen.

Kapittel III: Kontantytelser ved sykdom

Når har du rett til kontantytelser ved sykdom?

Sykepenger utbetales til arbeidstakere som er bosatt i Romania (arbeidstakere med individuelle arbeidsavtaler, offentlige tjenestemenn, dommere, ambassade- og konsulatpersonell, enkelte tjenestemenn hos utøvende, lovgivende og rettslige myndigheter, medlemmer av håndverkskooperativer, personer som mottar arbeidsløshetsytelser, selvstendig næringsdrivende).

Sykepenger ved midlertidig arbeidsuførhet

Denne ytelsen utbetales for å kompensere for tapt inntekt som følge av sykdom. For å ha rett til denne ytelsen må trygdemedlemmet ha betalt inn avgifter i minst 6 av de 12 månedene som går forut for uførhetens inntreden.

Det stilles ikke krav til opptjeningstid i forbindelse med hasteoperasjoner, tuberkulose, AIDS eller andre smittsomme sykdommer. Enkelte perioder, herunder perioder der den berørte mottar trygdeytelser, og perioder der den berørte studerer ved universitetet, avtjener verneplikt eller er innsatt i fengsel, krediteres og medregnes i opptjeningstiden.

Sykdomsforebyggings- og rehabiliteringsytelse

Denne ytelsen utbetales til personer som får midlertidig rehabilitering gjennom omplassering i en annen jobb.

Ytelse i forbindelse med barneomsorg

Trygdemedlemmet har rett til å ta fri fra jobb og motta sykepenger hvis hans/hennes barn (opp til 7 år, eller 18 år hvis barnet er funksjonshemmet) blir syk.

Medisinsk ytelse

Denne ytelsen utbetales til personer som har betalt inn avgifter i minst 1 av de siste 12 månedene. For visse kategorier av borgere og i forbindelse med hasteoperasjoner, tuberkulose, AIDS eller andre smittsomme sykdommer stilles det ikke krav til opptjening.

Den nåværende ordningen for å innvilge ytelser ved sykdom er i ferd med å revideres av Arbeids-, familie- og sosialdepartementet. Det vil bli innført strengere vilkår når det gjelder retten til midlertidige ytelser og pensjon.

Hva dekkes?

Sykepenger ved midlertidig arbeidsuførhet

Sykepenger ved midlertidig arbeidsuførhet utgjør 75 % av den berørtes gjennomsnittlige månedslønn* (100 % for hasteoperasjoner, tuberkulose, AIDS og andre smittsomme sykdommer).

Trygdemedlemmet har rett til sykepenger så lenge han/hun er arbeidsufør, men i høyst 183 dager i året for hver sykdom. Perioden kan i enkelte tilfeller forlenges. I tilfelle av tuberkulose og andre spesifikke sykdommer utbetales sykepenger i ett år med mulighet for en ytterligere forlengelse på 6 måneder.

Hvis mottakeren ikke er frisk når perioden der han/hun har rett til sykepenger, utløper, kan legen foreslå en midlertidig eller permanent pensjon.

I enkelte tilfeller kan legen foreslå at arbeidstiden reduseres. Den berørte har i så fall rett til en tilsvarende kompensasjon. Når det er nødvendig med rehabilitering, kan den berørte også motta en ytelse i form av kurbehandling.

Sykdomsforebyggings- og rehabiliteringsytelse

Denne ytelsen består av midlertidig rehabilitering gjennom omplassering i en annen jobb og en kontantytelse som skal kompensere for tapt inntekt som følge av redusert arbeidstid. Størrelsen på hver ytelse kan ikke overskride 25 % av den berørtes gjennomsnittlige månedslønn* i de 6 månedene som går forut for uførhetens inntreden. Ytelser utbetales i høyst 90 dager i året. Personer i karantene mottar en ytelse som utgjør 75 % av deres gjennomsnittlige månedslønn i de 6 månedene som går forut for uførhetens inntreden.

Ytelse i forbindelse med barneomsorg

Denne ytelsen utgjør 85 % av den berørtes gjennomsnittlige månedslønn i de 6 månedene som går forut for søknadstidspunktet. Ytelsen utbetales i høyst 45 dager per kalenderår (kan utvides på visse vilkår) for et barn under 7 år, og 18 år hvis barnet er funksjonshemmet.

Hvordan får du tilgang til kontantytelser ved sykdom?

Arbeidstakeren må informere og fremlegge dokumentasjon for arbeidsgiveren senest 5 arbeidsdager etter at arbeidsuførheten inntraff.

Arbeidsgiveren kan ikke avgjøre hvorvidt en arbeidstaker er i stand til å arbeide eller ikke, men i tvilstilfeller kan arbeidsgiveren be en medisinsk sakkyndig om å bekrefte arbeidsuførheten. Lokalavdelingene til den nasjonale sykestrygd-kassen (NHIF) kan

* Den gjennomsnittlige månedslønnen utgjør gjennomsnittsinntekten de siste 6 månedene før uførheten inntraff. Den høyeste månedslønnen som brukes som grunnlag ved beregning av ytelsen, er 12 ganger den minste nasjonale månedlige bruttolønnen.

* Den gjennomsnittlige månedslønnen utgjør gjennomsnittsinntekten de siste 6 månedene før uførheten inntraff. Den høyeste månedslønnen som brukes som grunnlag ved beregning av ytelsen, er 12 ganger den minste nasjonale månedlige bruttolønnen.

også kontrollere om den berørtes arbeidsuførhet er reell, selv om han/hun har en legeerklæring som bekrefter at han/hun er syk.

Kapittel IV: Ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon

Når har du rett til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?

I Romania gir myndighetene barselsstønad til mor.

Denne ytelsen tildeles rumenske borgere bosatt i landet og utlendinger som har tapt statsborgerskapet sitt og har lovlig opphold i Romania. I begge tilfeller må forelderen bo sammen med barnet som ytelsen gjelder.

Ytelse til mor ved svangerskap/fødsel

For å ha rett til ytelsen til mor ved svangerskap/fødsel må den berørte ha betalt inn avgifter til trygdeordningen i minst 1 måned i løpet av de siste 12 månedene.

En svangerskaps- og fødselsrisikoytelse utbetales til en gravid arbeidstaker eller yrkesaktiv mor for å beskytte hennes eller barnets helse.

Hva dekkes?

Ytelse til mor ved svangerskap/fødsel

Denne ytelsen utbetales i en periode på 120 kalenderdager til den berørte moren (63 dager før og 63 dager etter fødselen). Siden januar 2009 har moren i hele perioden mottatt 85 % av den gjennomsnittlige månedslønnen hun mottok i de 6 forutgående månedene, men ikke mindre enn RON 600 (EUR 135) og ikke mer enn RON 4 000 (EUR 899) hver måned. Den høyeste månedslønnen som brukes som grunnlag ved beregning av ytelsen, er 12 ganger den minste nasjonale månedlige bruttolønnen. Ytelsen utbetales også hvis barnet er dødfødt. Ytelsen utbetales over trygdebudsjettet.

Svangerskaps- og fødselsrisikoytelse

Denne ytelsen utgjør 75 % av den berørtes gjennomsnittlige månedslønn og utbetales i inntil 120 dager.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?

Ytelsen til mor ved svangerskap/fødsel utbetales regelmessig og direkte av arbeidsgiveren.

Kapittel V: Ytelser ved uførhet

Når har du rett til ytelser ved uførhet?

Uførepensjoner (første søyle)

En person som er/var medlem i den offentlige trygdeordningen (første søyle), har rett til uførepensjon (*pensie de invaliditate*) hvis han/hun mister minst halve arbeidsevnen som følge av en ulykke eller sykdom (herunder arbeidsulykker og yrkessykdommer).

For øyeblikket er det tre uførhetskategorier: I kategori I er den berørte helt arbeidsufør og krever konstant tilsyn, i kategori II er den berørte arbeidsufør, men uten å kreve konstant tilsyn, mens den berørte i kategori III har mistet minst halvparten av arbeidsevnen, men er likevel i stand til å arbeide.

Kravet til avgiftsperiode avhenger av den berørtes alder og datoen da legeerklæringen om arbeidsuførheten ble utstedt. Dette vilkåret fravikes hvis uførheten skyldes en arbeidsulykke, yrkessykdom, schizofreni, neoplasme eller AIDS eller oppstår mens den berørte avtjener verneplikten.

Det stilles ikke krav til at den berørte må være medlem i trygdeordningen den datoen uførheten inntreffer.

Ikke-avgiftsbaserte perioder, herunder perioder der den berørte mottar uførepensjon eller sykepenger ved midlertidig arbeidsuførhet, eller studerer heltid på universitetet med avsluttende eksamen, medregnes ved beregning av avgiftsperioden.

Uførepensjoner (andre søyle)

Personer som er medlemmer i en privat pensjonsordning (andre søyle), har rett til et engangsbeløp hvis han/hun har rett til uførepensjon i kategori I eller II under første søyle og uførheten er varig.

Disse reglene er midlertidige. En lov om organiseringen av og virkemåten til utbetalingssystemet under den private pensjonsordningen er under utarbeiding.

Hva dekkes?

Uførepensjoner (første søyle)

Uførepensjonen under den første søylen beregnes og utbetales på månedlig basis gjennom et poengsystem.

Pensjonen fastsettes på grunnlag av avgiftsperiodens varighet, inntektsnivået og uførhetskategorien (variabler som varierer fra person til person) samt pensjonspoengverdien (som er en konstant for alle pensjonister).

Den månedlige poengsummen tilsvarer den berørtes månedlige bruttolønn delt på den gjennomsnittlige bruttoinntekten.

Den årlige poengsummen tilsvarer summen av de månedlige poengsummene man har fått i løpet av ett år, delt på tolv. Personen krediteres med årlige poengsummer for ikke-avgiftspliktige perioder.

Han/hun krediteres også for årlige poengsummer for en potensiell avgiftsperiode tilsvarende uførhetskategorien. Den potensielle avgiftsperioden utgjør differansen mellom hele avgiftsperioden og avgiftsperioden oppnådd frem til datoen da utførepensjon i kategori I eller II ble tildelt. Den kan ikke overskride avgiftsperioden som den berørte potensielt kan oppnå fra datoen da utførepensjon i kategori I eller II ble tildelt, og frem til vanlig pensjonsalder.

De årlige gjennomsnittlige poengsummene tilsvarer summen av de årlige poengsummene delt på hele avgiftsperioden.

Utførepensjonsbeløpet beregnes som de årlige gjennomsnittlige poengsummene multiplisert med pensjonspoengverdien.

Fra og med 1. januar 2013 justeres pensjonspoengverdien årlig med 100 % av inflasjonsraten pluss 50 % av den gjennomsnittlige bruttoinntektens reelle vekst foregående år. Per 1. juli 2012 er pensjonspoengverdien RON 732,80 (EUR 165).

Personer som vurderes som ufør i kategori I, har også rett til en pleieytelse. Pleieytelsen utgjør 80 % av pensjonspoengverdien.

Utførepensjonister i kategori III og blinde uførepensjonister kan ha inntektsgivende arbeid. En uførepensjonist i kategori III kan imidlertid ikke arbeide mer enn halv tid i en bestemt jobb.

En pensjonist kan, uavhengig av hvilken uførhetskategori han/hun tilhører, motta godtgjørelse som kommune- eller fylkesstyremedlem.

Ved standard pensjonsalder endres uførepensjonen automatisk om til alderspensjon, og uførepensjonisten mottat beløp i henhold til den mest fordelaktige ordningen. Pleieytelsen vil bli utbetalt.

Hvis en ny bidragsperiode opptjenes, kan uførepensjonisten be om at pensjonen beregnes på nytt etter at vedkommende begynner å motta alderspensjon.

Hvis en uførepensjonist oppfyller vilkårene for etterlattepensjon, har han/hun rett til å velge den mest fordelaktige pensjonen.

Utførepensjonen fratrukket de lovfestede fradragene er gjenstand for inntektsskatt.

Utførepensjoner (andre søyle)

Engangsbeløpet som beregnes og utbetales under den andre søylen, tilsvarer det personlige nettobeløpet som er spart opp på medlemmets private konto i pensjonskassen.

Medlemmet er garantert å få de innbetalte avgiftene fratrukket overføringsgebyrer og rettslige gebyrer.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved uførhet?

Uførepensjoner (første søyle)

Søknad om uførepensjon må sendes til den relevante fylkespensjonskassen. Fylkespensjonskassene er underlagt de nasjonale pensjonskassene. Ansatte innen forsvar, lov og orden og nasjonal sikkerhet søker om uførepensjon fra den relevante særskilte pensjonskassen.

Deretter vurderes og bekreftes uførekategorien av en medisinsk sakkyndig ved den samme pensjonskassen eller av medisinske ekspertnemnder ved militærpsykiatri. Det gjennomføres regelmessige kontroller for å undersøke om pensjonistens helsetilstand har utviklet seg og om uførhetskategorien må endres. Kontrollene finner sted med fra ett til tre års mellomrom alt etter pensjonistens helsetilstand, helt til han/hun når vanlig pensjonsalder. Hvis uførepensjonisten er varig ufør eller er inntil frem år yngre enn vanlig pensjonsalder og har tilbakelagt en full avgiftsperiode, er vedkommende fritatt for de regelmessige kontrollene. Det er også mulig å be om en ny kontroll hvis helsetilstanden forbedres eller svekkes.

Man får tilgang til pleieytelsen på samme måte som uførepensjonen.

Uførepensjonen utbetales på et postkontor eller i banken.

Uførepensjoner (andre søyle)

Søknad om engangsbeløpet sendes til pensjonsselskapet som forvalter pensjonsfondet der du har opprettet en privat konto.

Engangsbeløpet utbetales på et postkontor eller i banken.

Kapittel VI: Alderspensjon og -ytelser

Når har du rett til aldersytelser?

Alderspensjoner (første søyle)

En person som er/var medlem i den offentlige pensjonsordningen (første søyle), har rett til alderspensjon (*pensie pentru limită de vârstă*) hvis han/hun har nådd vanlig pensjonsalder og har tilbakelagt tilstrekkelige avgiftsperioder.

Forskjellen mellom vanlig pensjonsalder for menn og kvinner opprettholdes: For menn er den 64 år og 4 måneder per 1. juli 2012 og øker til 65 år 1. januar 2015, og for kvinner er den 59 år og 4 måneder per 1. juli 2012 og øker til 63 år 1. januar 2030.

Den minste avgiftsperioden er imidlertid den samme for menn og kvinner. Per 1. juli 2012 er den 13 år og 8 måneder, mens den øker til 15 år 1. januar 2015.

Ikke-avgiftspliktige perioder, herunder perioder der den berørte mottar uførepensjon eller sykepenger ved midlertidig arbeidsuførhet, eller studerer heltid på universitetet med avsluttende eksamen, medregnes ved beregning av avgiftsperioden.

Personen har rett til full alderspensjon (*pensie pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare*) hvis han/hun har nådd vanlig pensjonsalder og tilbakelagt full avgiftsperiode.

Forskjellen mellom fulle avgiftsperioder for menn og kvinner opprettholdes også: For menn er den 33 år og 8 måneder per 1. juli 2012 og øker til 35 år 1. januar 2015, og for kvinner er den 28 år og 8 måneder per 1. juli 2012 og øker til 35 år 1. januar 2030.

Særskilte vilkår gjelder for følgende grupper:

- personer som har betalt inn avgifter under spesielle eller vanskelige arbeidsvilkår
- personer som var funksjonshemmet før de fikk status som trygdemedlem
- personer som av politiske grunner var forfulgt av makthaverne etter 6. mars 1945, landsforvist eller tatt som krigsfanger

Personer som oppfyller disse vilkårene, har rett til alderspensjon med nedsatt pensjonsalder (*pensie pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei lor standard de pensionare*).

En person som overskrider den fulle avgiftsperioden med minst 8 år, har rett til førtidspensjon (*pensie anticipată*) i inntil 5 år før vedkommende når vanlig pensjonsalder.

En person som overskrider den fulle avgiftsperioden med høyst 8 år, har rett til delvis førtidspensjon (*pensie anticipată parțială*) i inntil 5 år før vedkommende når vanlig pensjonsalder.

Alderspensjoner (andre søyle)

Personer som er medlemmer i private pensjonsordninger (andre søyle), har rett til et engangsbetrag hvis han/hun har rett til en alderspensjon under den første søylen. Disse reglene er midlertidige. En lov om organiseringen av og virkemåten til utbetalingssystemet under den private pensjonsordningen er under utarbeiding.

Hva dekkes?

Alderspensjoner (første søyle)

Alderspensjonen under den første søylen beregnes og utbetales på månedlig basis i henhold til et poengsystem.

Pensjonen fastsettes på grunnlag av avgiftsperiodens varighet og inntektsnivået (variabler som varierer fra person til person) samt pensjonspoengverdien (som er en konstant for alle pensjonister).

Den månedlige poengsummen tilsvarer den berørtes månedlige bruttolønn delt på den gjennomsnittlige bruttoinntekten.

De årlige poengsummene tilsvarer summen av de månedlige poengsummene oppnådd i løpet av ett år, delt på tolv. Personen krediteres med årlige poengsummer for ikke-avgiftspliktige perioder.

De årlige gjennomsnittlige poengsummene tilsvarer summen av de årlige poengsummene delt på hele avgiftsperioden.

Pensjonsbeløpet beregnes som de årlige gjennomsnittlige poengsummene multiplisert med pensjonspoengverdien.

Alderspensjonen med nedsatt pensjonsalder, førtidspensjonen og den delvise førtidspensjonen beregnes på samme måte som alderspensjonen. De ikke-avgiftspliktige periodene inngår imidlertid ikke i grunnlaget ved beregning av førtidspensjon og delvis førtidspensjon. I tilfelle av delvis førtidspensjon reduseres beløpet i forhold til antall fremskyndede måneder.

Alderspensionisten og alderspensjonisten med nedsatt pensjonsalder kan ha inntektsgivende arbeid.

Personer som mottar førtidspensjon og delvis førtidspensjon, kan ikke ha inntektsgivende arbeid, med unntak av verv som kommune- eller fylkesstyremedlem.

Pensionisten kan søke om å få pensjonen beregnet på nytt når han/hun har tilbakelagt en ny avgiftsperiode.

Fra og med 1. januar 2013 justeres pensjonspoengverdien årlig med 100 % av inflasjonsraten pluss 50 % av den gjennomsnittlige bruttoinntektens reelle vekst foregående år. Per 1. juli 2012 er verdien av pensjonspoengene RON 732,80 (EUR 165).

Alderspensjonen, alderspensjonen med nedsatt pensjonsalder, førtidspensjonen og den delvise førtidspensjonen fratrukket lovfestede fradrag er gjenstand for inntektsskatt.

Alderspensjoner (andre søyle)

Engangsbeløpet som beregnes og utbetales under den andre søylen, tilsvarer det personlige nettobeløpet som er spart opp på medlemmets private konto i pensjonskassen.

Den berørte er garantert å få de innbetalte avgiftene fratrukket overføringsgebyrer og rettslige gebyrer.

Hvordan får du tilgang til aldersytelser?

Alderspensjoner (første søyle)

Du må søke om alderspensjon fra den relevante fylkespensjonskassen. Fylkespensjonskassene er underlagt de nasjonale pensjonskassene. Ansatte innen forsvar, lov og orden og nasjonal sikkerhet søker om alderspensjon fra den relevante særskilte pensjonskassen.

Du får tilgang til alderspensjonen med nedsatt pensjonsalder, førtidspensjonen og den delvise førtidspensjonen på samme måte som alderspensjonen.

Alderspensjonen utbetales på et postkontor eller i banken.

Alderspensjoner (andre søyle)

Du må søke om engangsbeløpet fra pensjonsselskapet som forvalter pensjonsfondet der du har opprettet en privat konto.

Engangsbeløpet utbetales på et postkontor eller i banken.

Kapittel VII: Etterlatteytelser

Når har du rett til etterlatteytelser?

Etterlattepensjoner (første søyle)

En person har rett til etterlattepensjon (*pensie de urmaş*) hvis han/hun er gjenlevende ektefelle eller barn av avdøde, og avdøde var pensjonist eller berettiget til pensjon under den offentlige pensjonsordningen (første søyle) på tidspunktet for dødsfallet.

For å ha rett til etterlattepensjon må den gjenlevende ektefellen ha nådd pensjonsalder, og han/hun må ha vært gift med avdøde i minst ti år.

Uavhengig av den gjenlevende ektefellens alder har han/hun rett til etterlattepensjon hvis hun/han er ufør i kategori I eller II, forutsatt at ekteskapet varte i minst ett år.

Den gjenlevende ektefellen har også, uavhengig av hans/hennes alder, rett til etterlattepensjon hvis han/hun har en inntekt som er lavere enn 35 % av den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten og forsørger et barn opp til 7 år. Hvis dødsfallet skyldes en arbeidsulykke eller yrkessykdom, har den gjenlevende ektefellen rett til en etterlattepensjon hvis hans/hennes inntekt er lavere enn 35 % av den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten.

Barnet til den avdøde tilkjennes en etterlattepensjon hvis han/hun er under 16 år (eller under 26 år og under høyere utdanning), eller hvis hun/han er ufør i henhold til en av kategoriene og uførheten inntreffer før de når de nevnte aldersgrensene.

Etterlattepensjonen er permanent eller midlertidig alt etter hvilke vilkår som er oppfylt.

Etterlattepensjoner (andre søyle)

En gjenlevende etter en person som har vært medlem i den private pensjonsordningen (andre søyle), har rett til et engangsbeløp hvis han/hun ikke selv er medlem i en slik ordning.

Den etterlatte har rett til å overføre midlene til sin egen private konto hvis han/hun også er medlem i en privat pensjonsordning.

Hvis den etterlatte er tilkjent en pensjon (alders- eller uførepensjon) før medlemmets død, bortfaller retten til etterlattepensjon.

Disse reglene er midlertidige. En lov om organiseringen av og virkemåten til utbetalingssystemet under den private pensjonsordningen er under utarbeiding.

Gravferdstilskudd (første søyle)

Hvis et trygdemedlem eller en pensjonist dør, har personen som betaler utgiftene til avdødes gravferd, rett til et gravferdstilskudd (*ajutor de deces*).

Et trygdemedlem eller en pensjonist har på sin side rett til et gravferdstilskudd hvis et familiemedlem som de forsørger, men som ikke er medlem i en trygdeordning, dør.

Hva dekkes?

Etterlattepensjoner (første søyle)

Etterlattepensjonen beregnes og utbetales månedlig som en prosentandel av alderspensjonen eller alderspensjonen med nedsatt pensjonsalder som avdøde mottok eller var berettiget til.

Hvis avdøde mottok uførepensjon, førtidspensjon eller delvis førtidspensjon eller var berettiget til å motta en av disse, beregnes etterlattepensjonen som en prosentandel av uførepensjonen i kategori I.

Prosentandelen varierer etter antall berettigede gjenlevende: 50 % for én gjenlevende, 75 % for to gjenlevende og 100 % for tre eller flere gjenlevende.

For etterlatte barn som har mistet begge foreldrene, beregnes etterlattepensjonen for hver forelder, og så legges disse sammen.

Når den gjenlevende ektefellen oppfyller kriteriene for å motta en annen type pensjon, kan vedkommende velge den mest fordelaktige pensjonen.

Fra og med 1. januar 2013 justeres pensjonspoengverdien årlig med 100 % av inflasjonsraten pluss 50 % av den gjennomsnittlige bruttoinntektens reelle vekst foregående år. Per 1. juli 2012 er verdien av pensjonspoengene RON 732,8 (EUR 165).

Etterlattepensjonen fratrukket de lovfestede fradragene er gjenstand for inntektsskatt.

Etterlattepensjoner (andre søyle)

Engangsbeløpet som beregnes og utbetales under den andre søylen, tilsvarer den etterlattes arveandel av det personlige nettobeløpet som er oppspart på det avdøde medlemmets private konto i pensjonsfondet.

Den samme arveandelen overføres fra den avdødes private konto til den etterlattes private konto hvis han/hun også er medlem av ordningen.

Den etterlatte er garantert å få de samlede innbetalte avgiftene fratrukket overføringsgebyrer og rettslige gebyrer.

Gravferdstilskudd (første søyle)

Parlamentet fastsetter gravferdstilskuddets beløp hvert år.

Beløpet som tildeles når et trygdemedlem eller en pensjonist dør, kan ikke være lavere enn den forventede gjennomsnittlige bruttoinntekten, og beløpet som tildeles hvis et forsørget familiemedlem som ikke er trygdemedlem, dør, kan ikke være lavere enn halvparten av det nevnte beløpet.

Hvordan får du tilgang til etterlatteytelser?

Etterlattepensjoner (første søyle)

Du søker om etterlattepensjon fra den relevante fylkespensjonskassen. Fylkespensjonskassene er underlagt de nasjonale pensjonskassene. Ansatte innen

forsvar, lov og orden og nasjonal sikkerhet søker om etterlattepensjon fra den relevante særskilte pensjonskassen.

Etterlattepensjonen utbetales på et postkontor eller i banken.

Etterlattepensjoner (andre søyle)

Du må be om å få utbetalt engangsbeløpet eller få overført midlene til din egen konto i det pensjonsselskapet som forvalter pensjonsfondet hvor du har en privat konto.

Engangsbeløpet utbetales på et postkontor eller i banken.

Gravferdstilskudd (første søyle)

Du søker om gravferdstilskuddet fra den relevante fylkespensjonskassen eller særskilte pensjonskassen, arbeidsformidlingen i fylket eller arbeidsgiveren avhengig av avdødes status. Fylkespensjonskassene er underlagt de nasjonale pensjonskassene. Arbeidsformidlingskontorene i fylkene er underlagt den nasjonale arbeidsformidlingen.

Gravferdstilskudd utbetales direkte til den berettigede personen av en av de ovennevnte institusjonene.

Kapittel VIII: Ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer

Når har du rett til ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer?

En person som er medlem i ordningen for arbeidsulykker og yrkessykdommer, har rett til kortvarige ytelser hvis de rammes av en arbeidsulykke eller yrkessykdom.

Vær oppmerksom på at langvarige ytelser som [uførepensjon](#) (hvis uferheten skyldes en arbeidsulykke eller yrkessykdom) og [etterlattepensjon](#) (hvis dødsfallet skyldes samme årsaker) utbetales gjennom den offentlige pensjonsordningen.

Ytelse ved midlertidig arbeidsuførhet

En person som er medlem i ordningen for arbeidsulykker og yrkessykdommer, har rett til en ytelse ved midlertidig arbeidsuførhet (*indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă*) hvis den midlertidige arbeidsuførheten skyldes en arbeidsulykke eller yrkessykdom. Det stilles ingen krav til avgiftsperiode.

Ytelsen utbetales i 180 dager i løpet av ett år og kan forlenges inntil 270 dager.

Ytelse ved midlertidig skifte av arbeidsplass og arbeidstidsreduksjon

En person som er medlem i ordningen for arbeidsulykker og yrkessykdommer, har rett til en ytelse ved midlertidig skifte av arbeidsplass (*indemnizație pentru trecerea temporară in alt loc de muncă*) hvis han/hun er ute av stand til å arbeide på sin egen arbeidsplass lenger og må skifte arbeidsplass midlertidig som følge av en arbeidsulykke eller yrkessykdom.

Det stilles krav om at den berørtes månedlige bruttoinntekt på den nye arbeidsplassen må være lavere enn hans/hennes gjennomsnittlige månedlige bruttoinntekt de siste seks månedene før tilstanden oppstod.

En person som er medlem i ordningen for arbeidsulykker og yrkessykdom, har rett til en ytelse ved arbeidstidsreduksjon på 25 % (*indemnizație pentru reducerea timpului de lucru cu o pătrime din durata normală*) hvis han/hun ikke er i stand til å arbeide heltid som følge av en arbeidsulykke eller yrkessykdom.

Alle ytelser kan utbetales i 90 dager i løpet av ett år.

Helsetjenester til arbeidstakere

Se delen om helsetjenester.

Ytelser ved varig uferhet

Se delen om ytelser ved uferhet.

Ytelser til etterlatte og gravferdstilskudd

Se delen om etterlatteytelser.

Hva dekkes?

Ytelse ved midlertidig arbeidsuførhet

Ytelsen ved midlertidig arbeidsuførhet beregnes og utbetales månedlig som 80 % (100 % ved akutt behandling/operasjon) av den berørtes gjennomsnittlige månedlige bruttolønn de siste seks månedene forut for tilstanden (eller i en kortere periode).

Ytelsen ved midlertidig arbeidsuførhet fratrukket de lovfestede fradragene er gjenstand for inntektsskatt.

Ytelse ved midlertidig skifte av arbeidsplass og arbeidstidsreduksjon

Ytelsen ved midlertidig skifte av arbeidsplass beregnes og utbetales månedlig som differansen mellom den berørtes gjennomsnittlige månedlige bruttolønn de siste seks månedene (eller i en kortere periode) forut for tilstanden på forrige arbeidsplass og den månedlige bruttoinntekten på den nye arbeidsplassen.

Ytelsen ved arbeidstidsreduksjon på 25 % beregnes og utbetales månedlig som differansen mellom den berørtes gjennomsnittlige månedlige bruttolønn i heltidsarbeid de siste seks månedene (eller i en kortere periode) forut for tilstanden og den månedlige bruttoinntekten i deltidsarbeid.

Ytelsen (differansen) må i ingen av tilfellene overskride 25 % av den gjennomsnittlige månedlige bruttoinntekten nevnt over.

Helsetjenester til arbeidstakere

Se delen om helsetjenester.

Ytelser ved varig uførhet

Se delen om ytelser ved uførhet.

Ytelser til etterlatte og gravferdstilskudd

Se delen om etterlatteytelser.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved en arbeidsulykke eller yrkessykdom?

Ytelse ved midlertidig arbeidsuførhet

Du kan søke om ytelsen ved midlertidig arbeidsuførhet hos arbeidsgiveren din hvis du er dekket av en obligatorisk ordning (f.eks. som arbeidstaker) eller hos den relevante fylkespensjonskassen hvis du er dekket av en frivillig ordning (f.eks. som selvstendig næringsdrivende).

Ytelse ved midlertidig skifte av arbeidsplass og arbeidstidsreduksjon

Du søker om ytelsen ved midlertidig skifte av arbeidsplass og ytelsen ved arbeidstidsreduksjon på 25 % hos arbeidsgiveren din.

Helsetjenester til arbeidstakere

Se delen om helsetjenester.

Ytelser ved varig uførhet

Se delen om ytelser ved uførhet.

Ytelser til etterlatte og gravferdstilskudd

Se delen om etterlatteytelser.

Kapittel IX: Familieytelser

Når har du rett til familieytelser?

Barnetrygd

Barn opp til 18 år (eller som er under videregående eller høyere utdanning) som bor sammen med foreldrene og er bosatt eller har opphold i Romania, har rett til statlig barnetrygd (*alocație de stat pentru copii*).

En familie med en eller to foreldre og barn opp til 18 år (eller i videregående skole eller videreutdanning) har rett til familieytelse (*alocație pentru susținerea familiei*) hvis:

- familien bor sammen med barnet den forsørger
- familien har en nettoinntekt per familiemedlem under en viss grense
- barnet går på skole uten avbrudd og ikke har en oppførselskarakter på under 8 som følge av ubegrunnet fravær, hvis han/hun er i skolealder
- økonomiske plikter med hensyn til lokale budsjetter er oppfylt.

Ytelser i forbindelse med omsorg for barn

Enhver forelder som er bosatt eller har opphold i Romania, har rett til en ytelse i forbindelse med omsorg for barn (*indemnizație pentru creșterea copilului*), men høyst i forbindelse med tre fødsler, hvis han/hun bor sammen med barnet han/hun forsørger, tar permisjon for å passe barnet og har hatt skattepliktig inntekt i tolv måneder før fødselen og de økonomiske pliktene med hensyn til lokale budsjetter er oppfylt.

Den berettigede kan velge mellom:

- permisjon og ytelse i forbindelse med omsorg for barnet til det fyller 1 år
- permisjon og ytelse i forbindelse med omsorg for barnet til det fyller 2 år

Hva dekkes?

Barnetrygd

Den statlige barnetrygden varierer etter en sosial referanseindikator og barnets alder: Det er ett beløp for barn opp til 2 år (eller 3 år for barn med funksjonshemming), og et annet beløp for barn fra 2 år og over. Beløpet økes med 100 % for funksjonshemmede barn fra 3 år og over. Ytelsen utbetales hver måned.

Familieytelsen varierer etter en sosial referanseindikator, antall barn i familien og inntektsgrensen per familiemedlem. Ytelsen utbetales hver måned.

Barnetrygden og familieytelsen (herunder inntektsgrensene) reguleres av regjeringen.

Ytelsene er ikke gjenstand for inntektsskatt.

Ytelse i forbindelse med omsorg for barn

Ytelsen i forbindelse med omsorg for barn beregnes og utbetales månedlig som 75 % av forelderens gjennomsnittlige nettoinntekt de siste 12 månedene før han/hun ble berettiget til ytelsen, med en terskel og et tak forbundet med den sosiale referanseindikatoren.

Ved flerbarnsfødsler økes ytelsen i forbindelse med omsorg for barn med 1,2*RSI for hvert barn, fra og med det andre barnet.

Den sosiale referanseindikatoren justeres på beslutning fra regjeringen.

Ytelsen i forbindelse med omsorg for barn er ikke gjenstand for inntektsskatt.

Hvordan får du tilgang til familieytelser?

Barnetrygd

Foreldre søker på vegne av barnet om barnetrygd ved det lokale rådhuset.

Foreldre søker på vegne av familien eller som eneforsørger om familieytelse samme sted.

Ytelsene utbetales hver måned på et postkontor eller i banken.

Ytelse i forbindelse med omsorg for barn

Du søker om ytelsen i forbindelse med omsorg for barn ved det lokale rådhuset.

Ytelsen i forbindelse med omsorg for barn utbetales på et postkontor eller i banken.

Kapittel X: Arbeidsløshet

Når har du rett til ytelser ved arbeidsløshet?

Arbeidsløshetsytelse

Registrerte arbeidsløse er personer som oppfyller følgende vilkår: De er bosatt eller har opphold i Romania, har verken jobb eller inntekt som selvstendig næringsdrivende (eller inntekt som selvstendig næringsdrivende under en sosial referanseindikator), er mellom 16 år og vanlig pensjonsalder, arbeidsføre, tilgjengelige på arbeidsmarkedet, søker arbeid og er registrert ved arbeidsformidlingen i fylket.

Registrerte arbeidsløse som ufrivillig ble arbeidsløse, må søke om ytelser innen 12 måneder og må ha tilbakelagt en avgiftsperiode på 12 måneder i løpet av de 24 månedene som gikk forut for søknadsdatoen, for å ha rett til arbeidsløshetsytelsen (*indemnizație de șomaj*) fra ordningen for arbeidsløshetstrygd.

Det er imidlertid ingen krav om avgiftsperiode for avgangsstudenter som i løpet av 60 dager etter fullført studium ikke får seg arbeid.

Ytelsesperioden avhenger av lengden på avgiftsperioden: 6 måneder for en avgiftsperiode mellom 1 og 5 år, 9 måneder mellom 5 og 10 år, og 12 måneder for 10 år og over. For avgangsstudenter er denne perioden 6 måneder.

Hva dekkes?

Arbeidsløshetsytelsen fastsettes av den sosiale referanseindikatoren, inntektsnivået og lengden på avgiftsperioden.

Arbeidsløshetsytelsen beregnes og utbetales månedlig som en prosentandel av den sosiale referanseindikatoren:

- 75 % for en avgiftsperiode på 1 år eller mer
- 50 % for avgangsstudenter

For en avgiftsperiode på tre år og over økes grunnbeløpet med en prosentandel av den gjennomsnittlige bruttoinntekten den berørte hadde i løpet av den siste avgiftsperioden på 12 måneder:

- 3 % for en avgiftsperiode mellom tre og fem år
- 5 % mellom fem og ti år
- 7 % mellom ti og tjue år
- 10 % for tjue år eller mer

Arbeidsløshetsytelsen er ikke gjenstand for inntektsskatt.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved arbeidsløshet?

Du må søke om arbeidsløshetsytelsen fra den relevante arbeidsformidlingen i ditt fylke. Arbeidsformidlingskontorene i fylkene er underlagt den nasjonale arbeidsformidlingen.

Arbeidsløshetsytelsen utbetales på et postkontor eller i banken.

Kapittel XI: Garantert minsteinntekt

Når har du rett til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?

Personer eller familier som er bosatt eller har opphold i Romania, har rett til sosialhjelp (*ajutor social*) hvis:

- den månedlige nettoinntekten er lavere enn den garanterte minsteinntekten (*venit minim garantat*), og
- deres faste eiendom og aktiva står oppført på listen over eiendeler som tilfredsstillende grunnleggende behov, men ikke på listen over eiendeler som tilfredsstillende andre behov

Mottakeren må være minst 18 år.

Sosialhjelpen utbetales så lenge mottakeren oppfyller vilkårene eller tilhørende forpliktelser.

Hva dekkes?

Sosialhjelpen beregnes og utbetales månedlig som differansen mellom den garanterte minsteinntekten og den månedlige nettoinntekten.

Den garanterte minsteinntekten varierer etter antall familiemedlemmer og den sosiale referanseindikatoren.

For å kunne motta en garantert minsteinntekt må personen eller familiemedlemmet være mellom 16 år og vanlig pensjonsalder, ikke være heltidsstudent, ikke arbeide, men være arbeidsfør, registrert på arbeidsformidlingen i fylket og være villig til å delta på et yrkesrettet opplæringsprogram eller ta imot et jobbtilbud.

Den sosiale referanseindikatoren justeres på beslutning fra regjeringen.

Sosialhjelpen er ikke gjenstand for inntektsskatt.

Hvordan får du tilgang til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?

Sosialhjelp

En person søker på vegne av seg selv eller familien om sosialhjelp ved det lokale rådhuset.

Sosialhjelpen utbetales kontant på et postkontor eller i banken.

Kapittel XII: Langtidspleie

Når har du rett til langtidspleie?

Langtidspleie dekkes ikke av en bestemt ordning, men av ulike ordninger som dekker uførhet, alderdom og yrkesskader. Det er derfor hovedsakelig funksjonshemmede og pensjonister som mottar langtidspleie, mens tjenestene som ytes, er tilpasset den enkeltes behov.

Langtidspleieytelser til funksjonshemmede

Funksjonshemmede, dvs. personer som er hindret eller begrenset fra å delta i samfunnet på lik linje med andre, fordi det sosiale miljøet ikke er tilpasset deres fysiske, sensoriske, psykologiske eller psykiske funksjonshemninger, har rett til langtidspleieytelser avhengig av funksjonshemningens grad og type.

Dermed kan en person med funksjonshemning ha rett til hjemmebasert pleie, delvis institusjonell pleie, institusjonell pleie og kontantytelser alt etter graden og typen av funksjonshemning.

Funksjonshemmede har rett til langtidspleieytelser så lenge de er funksjonshemmet.

Langtidspleieytelser til eldre

Eldre som har nådd vanlig pensjonsalder, har rett til langtidspleieytelser avhengig av pleiebehovet.

Dermed kan den berørte ha rett til hjemmebasert pleie, delvis institusjonelle pleie og institusjonell pleie, men ikke kontantytelser.

Eldre har rett til langtidspleieytelser så lenge de har et pleiebehov.

Hva dekkes?

Langtidspleieytelser til funksjonshemmede

Hjemmebasert pleie leveres av personlige assistenter som yter omsorg og beskyttelse i en periode som er lengre enn 24 timer.

Delvis institusjonell pleie leveres av dagsentre som integrerer sosiale tjenester med tjenester knyttet til medisinsk behandling, utdanning, bolig, sysselsetting og tilsvarende opp til 24 timer, eller av kvalifiserte personlige assistenter som yter omsorg og beskyttelse i en periode som er lengre enn 24 timer (for sistnevnte alternativ gjelder to andre vilkår utenom vilkåret om grad av funksjonshemning, nemlig mangel på husvære og en inntekt lavere enn den gjennomsnittlige nettoinntekten).

Institusjonell pleie leveres av pleieinstitusjoner (dvs. pleie- og hjelpesentre, rekonvalesent- og rehabiliteringshjem, integreringssentre som tilbyr yrkesrettet opplæring, botreningssentre, krisesentre, sentre for lokalsamfunns- og opplæringstjenester, vernede boliger osv.) som integrerer sosiale tjenester med

tjenester knyttet til medisinsk behandling, utdanning, bolig, sysselsetting og tilsvarende i en periode som er lengre enn 24 timer. Det påløper en egenandel.

En lang rekke sosiale kontantytelser er også tilgjengelige for funksjonshemmede, avhengig av graden og typen av funksjonshemning. Noen sosiale kontantytelser er spesifikke for barn og andre for voksne. De sosiale kontantytelsene er ikke gjenstand for inntektsskatt.

Langtidspleieytelser til eldre

Hjemmebasert pleie leveres av pleieyttere som yter sosiale og sosialmedisinske tjenester i en periode som er lengre enn 24 timer. Det påløper en egenandel hvis de eldre har inntekt over en viss grense.

Delvis institusjonell pleie leveres av dagsentre, nattsentre og andre spesialiserte sentre for eldre som yter sosialmedisinske tjenester i inntil 24 timer.

Institusjonell pleie leveres av eldreheim som yter sosiale, sosialmedisinske og medisinske tjenester i en periode som er lengre enn 24 timer. Det påløper en egenandel hvis de eldre har inntekt og noen har forsørgerplikt overfor dem.

Hvordan får du tilgang til langtidspleie?

Langtidspleieytelser til funksjonshemmede

Søknad om langtidspleieytelser sendes til det relevante kontoret i kommunen eller fylkets generaldirektorat.

Graden og typen av funksjonshemning vurderes og bekreftes av fylkesnemnden for evaluering av voksne funksjonshemmede eller fylkesnemnden for beskyttelse av barn.

Fylkets generaldirektorat for sosialhjelp og beskyttelse av barn, fylkesnemnden for evaluering av voksne funksjonshemmede, og fylkesnemnden for beskyttelse av barn er underlagt fylkestingene.

Langtidspleieytelser til eldre

Søknad om langtidspleieytelse til eldre sendes til det lokale rådhuset.

Vedlegg : Nyttige adresser og nettsteder

En detaljert tabell over trygdeordninger i Romania og andre medlemsstater finnes på nettstedet til MISSOC-nettverket:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Når det gjelder trygdesaker som vedrører mer enn ett EU-land, kan du søke etter de relevante institusjonene i institusjonsoversikten til Europakommisjonen, som finnes på følgende adresse: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Mer detaljert informasjon om trygdeytelser i Romania finner du på følgende adresser:

Arbeids-, familie- og sosialdepartementet

Str. Dem. I. Dobrescu 2-4
Sector 1 București
Tlf. + 40 21 313 6267
<http://www.mmuncii.ro/ro/>

Helsedepartementet

Intr. Cristian Popișteanu 1-3
Sector 1 București
Tlf. + 40 21 307 2500
<http://www.ms.ro/>

Den nasjonale pensjonskassen

Str. Latina 8
Sector 2 București
Tlf. + 40 21 316 9111
<http://www.cnpas.org/>

Den nasjonale arbeidsformidlingen

Str. Avalanșei 20-22
Sector 4 București
Tlf. + 40 21 303 9839
<http://www.anofm.ro/>

Den nasjonale trygdekassen

Calea Călărașilor 248, Bl. S19